

Společné působení Ahrimana a Lucifera při setkání člověka se strážcem prahu

Rudolf Steiner

U podobného cyklu přednášek, který jsme právě zase absolvovali, snadno člověku napadají myšlenky, jež tu a tam upozorňují na to, co můžeme nazvat kulturou přítomnosti. V mnohých jednotlivostech jsme přece poukázali na to, jak do této kultury přítomnosti zvláštním způsobem vstupují ahrimanské a luciferské síly. Kdo se však vpraví do objektivního pozorování přítomné kultury s nepředpojatým pocíťováním a jistým porozuměním pro duchovně-vědecké poznatky, nesporně musí právě v této kultuře shledat něco chaotického, zvráceného. Po léta jsem zvyklý pokud možno neukazovat na tu nebo onu stranu, ale raději našeho času využít k pozitivnímu podněcování naší schopnosti odhalovat duchovní světy. Ačkoliv od této zvyklosti v podstatě neustupujeme, smíme a musíme přesto vždy znovu zdůraznit, že tímto sobě uloženým uskrovněním - opravdu, nikoliv z neskromnosti se volí toto slovo - se do celého našeho úsilí a práce vkrádají různá nedorozumění.

Z našeho hlediska by pro nás bylo potřebné především dvojí: Jednak objektivně správné pochopení toho, že chaotičnost, zvrácenost, částečnou inferioritu a podřadnost současné kultury lidstva přivodil v nejširších kruzích evoluční vývoj poatlantského světa z určité pochopitelné nutnosti, že tedy s pouhou kritikou nemůžeme vystačit, ale potřebujeme porozumění. Na druhé straně je nutné postavit se s jasnými a otevřenými očima proti této zvrácenosti a chaotičnosti současného duchovního života, jelikož setrváváme na stanovisku objeveném duchovní vědou. Neboť stále znovu a znovu zažíváme, jak někteří z našich přátel, kteří to myslí naprosto dobře, přesto upozorňují na působení jiných rádo by antroposofic- ky zaměřených skupin, avšak musíme se přesvědčit o tom, že jejich působení je jenom okrajové. Jak bylo řečeno, nechci ustupovat od své zvyklosti, ale přece bych chtěl, jaksi pro příklad, při ukončení našeho přednáškového cyklu poukázat alespoň na jeden zvlášť groteskní úkaz. V dnešní době se derou do popředí zejména osobnosti, které s učenou tváří podávají světu různé výklady, aniž by vůbec rozuměli aspoň tomu nej menšímu, a kdo nepoužívá schopnosti rozlišování, může být takovými učeně podávanými slovy velmi snadno sveden. To by mělo v našich kruzích pozvolna mizet. Měli bychom si osvojit schopnost objektivního jasného rozlišování! Tím bychom se také správněji než dosud dívali na vztah oněch inferiorních proudů a osobností k našemu vlastnímu hnutí nikoliv proto, aby jsme kritizovali nebo nadhazovali něco, co souvisí s odporem k naší práci, ale jak jsme řekli, kvůli objektivní charakteristice. Chtěl bych se zmínit o následujícím.

V jednom berlínském nakladatelství např. vycházejí vydání *Chymické svatby Christiana Rosenkreuze* a také jiná díla tohoto autora. Samozřejmě mnozí z našich přátel, nebo i vůbec lidé se zájmem o okultní proudy, rádi sáhnou po takovém novém vydání spisů, které byly jinak vždy těžko k dostání. A právě v tomto vydání *Chymické svatby Christiana Rosenkreuze*

se objevuje úvod, jehož groteskní učenost - bližšímu označení se chci raději vyhnout - skutečně překonává vše, co si umíme představit. Z tohoto úvodu vám chci přečíst, na straně římská dvě, jen několik řádků. Blíže se tím, co se zde uvádí, nechci zabývat; přečtu jen několik řádků.

„Když člověk přistoupí k tajným vědám (praví se tu) s kritickou a exaktní výzbrojí (to jsou slova, která už sama o sobě mnohého svedou), brzy zpozoruje, že právě odtud lze získat styk s oběma zmíněnými póly. K tomu se obzvlášť dobře hodí nově formulovaný pojem allomatiky, pod jejímž vedením se snadno staneme pány nad všemi, z obou stran přicházejícími obtížemi (allomatika, to je ovšem něco, co mnohému zvlášť imponuje). Allomatika je nauka, věda a filosofie o „jiném“, odvozená z řeckého allos, to jiné - v protikladu k Já jako nicotnost a neexistence tohoto Já. Všechno přichází z toho, co není tímto Já, z ne-Já, zkrátka z něčeho jiného.

A v této učenosti se pokračuje dál. Tato učenost, moji milí přátelé, jíž jsou zde lidé připravováni na *Chymickou svatbu Christiana Rosenkreuze* - skutečně to neříkám z nějaké zaujatosti, ale jen z objektivní logiky - se podobá jiné učenosti, totiž kdyby se místo xenologie a allomatiky založila hruškologie nebo hruškomatika. Neboť s naprosto stejnou logikou jako tento podivný sýček, který vztahuje svět k Já a ne-Já, může člověk vztahovat svět k hrušce a ke všemu, co tato hruška není, totiž k „jinému“ té hrušky, a mohou se použít přesně tatáž slova a pojmy, aby se vyložil celý svět z hrušky a ne-hrušky. Nic nezůstane ve smyslu tohoto pána ze světa a jeho jevů ztraceno, když ho místo z onoho Já a ostatního „jiného“ budeme vysvětlovat podle hruškologie a hruškomatiky, to jest podle nauky o hrušce a o „jiném“ té hrušky. To se tedy nabízí jako učená práce, používající také různá přirovnání z embryologie, aby právě tím se mohla jevit jako vědecká. Promlouvá přibližně stejným tónem jako mnohé jiné tak zvané učené práce, které se považují za závažné a které se často poctivě přijímají také mezi našimi přáteli, jako by byly pravdivé, zatímco jenom vystupují z inferiority naší doby. Tato skutečnost prozrazuje až příliš málo schopnosti rozlišovat něco, co má vnitřní hodnotu, od toho, co je na podobném stupni literární činnosti jako tento výplod. Proto lze plně objektivně říci, že pokud je takový člověk jedním z těch, kteří zavedli nebo po někom opakují onu bláznivou jesuitskou báčorku, pak si také můžete učinit představu o hodnotě nepřátel, kteří v poslední době proti nám bojují všemi silami.

Jde hlavně o to, abychom získali správný poměr ke všemu, co se dnes ze všech koutů světa odvažuje vystupovat na okultní půdě, a co přesto mnozí lidé považují za stejně významné jako poctivě míněná hluboká duchovní věda. Jde o to, abychom ve vztahu k těmto pánům získali správný pocit, chceme-li se poctivě přiznávat k duchovní vědě; tento pocit spočívá v tom, že je nejlépe ty pány ignorovat než hýčkat a podporovat ve všem tom, co produkují; abychom věděli, že by se jim vlastně mělo poradit, aby v době, kdy se zabývají podobným pisál- kovstvím, byli lidstvu užitečnější a zabývali se něčím jiným, jako třeba košíkářskými pracemi. To by lidstvu prospělo mnohem více. Je nutné, abychom na tyto věci pohlédli zcela objektivně a zvykli si správným způsobem odhadnout a hodnotit současnou kulturu a její příchutě. Budeme-li mít správné myšlenky a pocity o těchto věcech a

osobnostech, tak to také dokážeme. Měli bychom, si jasně uvědomit, že tyto současné jevy lze vysvětlit, neboť víme, jak do kulturního vývoje lidstva zasahují ahrimanské a luciferské síly.

Stejně jako se mění podněty působící ve vývoji lidstva od epochy k epoše, tak se mění také vlivy ahrimanské a luciferské. Naše epocha je jistým druhem obráceného opakování egyptsko-chaldejského údobí, ale poněvadž je to opakování obrácené, také luciferské a ahrimanské síly hrají v naší době v zevní kultuře celkově jinou úlohu než ve starém věku egyptském a chaldejském. V egyptsko-chaldejské době mohla lidská duše v jistém smyslu říci: z této strany přicházejí vlivy ahrimanské a z této vlivy luciferské. Ještě v egyptské kultuře se to dalo zevně velice dobře rozlišit. V řecko-latinské kulturní epoše se Ahriman a Lucifer setkávali - řekli bychom - přímo před lidskou duší a drželi se tu v rovnováze. Kdo dokáže hlouběji vniknout do základů řecko-latinské kultury, ten si bude moci povšimnout udržování této rovnováhy mezi Luciferem a Ahrimánem.

V naší době se stalo něco jiného. V zevním světě uzavírají Lucifer a Ahriman do jisté míry mezi sebou úmluvu o tom, aby své podněty v zevním světě zauzlili dříve, než se dostanou k lidské duši, takže tam, kde ve starých dobách byly nitky ahrimanských a luciferských podnětů oddělené, máme v našem kulturním vývoji uzel. Člověk bude tento spletenec rozmotávat s velkými obtížemi; těžko se v něm vyzná. Všude v našem kulturním hnutí máme pestře navzájem propletené luciferské a ahrimanské nitky a zdravý vhled do našich kulturních poměrů nezískáme dříve, dokud si neujasníme, že v mnohých agitačních proudech a v mnohých abstraktních ideách a zevních institucích, s nimiž se v současné době setkáváme a v budoucnosti ještě setkáme, spolu působí navzájem propletené nitky luciferských a ahrimanských podnětů. Musíme si uvědomit, že ve vztahu k těmto nitkám a ke všemu, co tvoří pestrý spletenec luciferství a ahrimanství, je nutno zaujmout bdělý postoj. Dnes nebude nikdo schopen plně se vyrovnat s tímto luciferským a ahrimanským živlem jen ten, kdo má snahu jít duchovní stezkou poznání a vyzbrojit svou duši jasnozřivými silami tak, aby jeho bytost odhalila to, čím člověk skutečně je, což však obyčejným vědomím nemůže vědět. To se stalo předmětem pravdivé duchovní vědy. Jak vyplývá z dřívějších pojednání, měli bychom si uvědomit, že vstupujeme-li do vyšších světů, musíme překročit určitý práh; pokud jsme pozemskými lidmi a svou duši jsme učinili jasnozřivou, musíme tímto prahem přecházet tam a nazpět a vždy se musíme umět chovat správným způsobem - jak v duchovním světě, za tímto prahem, tak i ve světě fyzickém, před prahem.

Také v těchto přednáškách a teď již opakovaně v našem cyklu dramát jsme poukazovali na důležitý zážitek - na prožívání prahu a na tak zvané setkání se Strážcem prahu. Je docela možné - o tom se už také mluvilo - vystoupit do vyšších světů, leccos v duchovních světech prožívat, aniž by se prošlo tímto částečně otřesným, ale z jiné strany nejvyšším významným a důležitým zážitkem se Strážcem prahu. Ale pro jasné, objektivní nazírání duchovních světů je právě nesmírně důležité, aby člověk jednou toto setkání se strážcem prahu měl. Na všechno, co s tím souvisí, jsem upozornil ve svém spise *Práh duchovního světa*, nakolik je to možné ve spise, který tyto věci pojednává aforistickým způsobem. Leccos jsem k tomu připojil během těchto přednášek.